

Předkládaná diplomová práce se zabývá v současnosti aktuální tematikou, a to jak z hlediska environmentalistiky (problematika kúrovcových kalamit), tak také z hlediska výzkumu v geografickém vzdělávání (formování postojů). Právě výzkum postojů, a to nejen jejich stavu, ale také jejich formování, tj. vlivu určitých faktorů na postoje žáků, je velice žádaný, nicméně pro mnohé výzkumníky obtížně uchopitelný a metodologicky náročný. Nicméně autor se s těmito nástrahami z větší části vyrovnal, přičemž k výzkumu využil mimo jiné závěrů své bakalářské práce.

V úvodu si nejprve formuluje dvě výzkumné otázky, na které v následujícím textu hledá odpovědi. Za tímto účelem si zvolil kombinaci kvantitativního a kvalitativního přístupu, tj. kombinaci dotazníku a rozhovoru, jejichž výsledky poté podrobil analýze.

Autor v tomto výzkumu přichází se zajímavými výsledky, které mohou být přínosem pro výuku a to nejen environmentálních témat, ale také geografie i jiných oborů jako celku. Nicméně věrohodnost a detailnější interpretaci výsledků komplikují určité nedostatky, kterými se práce vyznačuje.

1) Absence hypotéz, které by byly formulovány na základě alespoň diskuse s odbornou literaturou, a to jak environmentalistickou, tak také obecně či oborově didaktickou a pedagogicko-psychologickou.

S tím souvisí i poměrně volná formulace cíle práce, což se projevuje nadbytečností některých částí práce (např. podkapitola 2.1, kde je pouze výčet použité literatury bez jejího kritického zhodnocení – tím tato kapitola duplikuje seznam použité literatury). Zásadní koncepční nedostatek spatřuji v tom, že provedený "kvalitativní výzkum" nenaplnuje cíl práce a neodpovídá na stanovené výzkumné otázky. Z tohoto pohledu (pokud by nebyly výzkumné otázky doplněny) je tato část tedy také nadbytečná.

2) Rozbor odborné literatury a její diskuse lze považovat za slabou stránku práce, neboť v ní schází důslednější diskuse literatury zabývající se výzkumem postojů a zejména jejich formováním a faktory, které toto formování ovlivňují. A to jak v kontextu oborových didaktik (nejen geografie, ale i jiných oborů), tak didaktiky obecně. Z práce se čtenář nedostatečně dozvídá o tom, kdo se touto problematikou zabýval (v česku i v zahraničí) a k jakým došel závěrům.

3) Interpretaci jinak zajímavých a zcela jistě přínosných výsledků komplikuje také absence detailního popisu vzorku studentů, kteří se výzkumu zúčastnili. Čtenář práce je často na pochybách, jaká skupiny žáků byla zkoumána – zatímco v úvodu a na str. 61 autor píše, že se jedná o žáky 8. tříd základní školy a odpovídajících ročníků gymnázií, tak na str. 33 přidává i 9. třídy. Není také nic známo o struktuře žáků, dle věku či pohlaví a jaký má tato struktura vliv na získané výsledky. Zajímavé by také mohlo být diskutovat, jaký vliv na výsledky má samotný výběr škol (které se obě nacházejí v Praze) a do jaké míry by byly výsledky odlišné ve škole mimopražské (maloměstské či venkovské).

4) Jelikož se jedná o výzkum školního prostředí je vhodné do diskuse zahrnout také oficiální kurikulární dokumenty. Vybízí se, analyzovat tyto dokumenty z hlediska environmentálních postojů (zda jsou v dokumentech zmíněny a jaká je jejich koncepce). To by se pak mělo také odrazit v zaměření otázek, případně ve výběru zkoumaného vzorku.

S tím také souvisí výběr 8. tříd základní školy jako sledovaného vzorku. Autor uvádí (např. str. 33), že "děti mezi 13–15 rokem mají již dostatečné obecné poznatky o environmentálním vzdělání, ...". Toto tvrzení není konfrontováno s požadavky v kurikulárních dokumentech (např. jaké konkrétní poznatky tedy mají) ani se školní praxí, v níž stále převažuje model, kdy je tematický celek Česko zařazen do výuky v 9. ročníku. Proto bych považoval za vhodnější podrobit výzkumu žáky tohoto ročníku, než ročníku nižšího.

5) Práce se, dle mého soudu, vykazuje určitými nepřesnostmi v terminologii a jejím užití. Domnívám se, že ačkoliv autor popisuje závěrečnou část výzkumu jako kvalitativní výzkum, čemuž by odpovídalo také užití rozhovoru jako nástroje sběru dat, nicméně informace získané z rozhovorů kvantifikuje (převádí na podíly), čímž využívá opět přístupu kvantitativního, nikoliv kvalitativního.

Určitou nejasnost vidím také v uchopení pojmu polostrukturovaný rozhovor (autorem označovaným jako polořízený). Autor uvádí, že použil polostrukturovaného rozhovoru, avšak na str. 32 uvádí "do polořízeného rozhovoru jsem zásadně nezasahoval, pouze jsem žákům pokládal otázky", což spíše poukazuje na strukturovaný rozhovor (v případě, že byl skutečně veden polostrukturovaný rozhovor, pak by tato část zasloužila určité zpřesnění).

6) Autor ve studii vhodně popisuje vývoj hlavního analytického nástroje zmíněného výzkumu, tedy vývoj dotazníku, který v průběhu svého vývoje (jak autor uvádí), doznal značných změn. Tyto změny vyplývají z realizovaných pretestů, nicméně z metodologického hlediska lze doporučit podrobit pretestu i finální verzi dotazníku (a to zejména vzhledem k provedeným zásadním zásahům, které po provedeném pretestu následovaly).

Také za nadbytečné považuji zdvojené formulace dichotomických tvrzení v dotazníku, kdy, pokud je tvrzení správně a jasně formulováno, žák jednou odpoví "ano" a na druhé pak automaticky "ne". To se projevilo i ve výsledcích studie, neboť rozložení odpovědí respondentů je v tomto duchu. Tím lze považovat zdvojení výroků na nadbytečné.

7) Vzhledem k zaměření na problematiku kůrovcových kalamit, autor vhodně uvádí areál rozšíření lýkožrouta smrkového ve světě, avšak již se nevěnuje jeho rozšíření v Česku, což lze (vzhledem k zaměření studie) považovat za přínosnější.

Závěrem musím konstatovat, že jádro této studie, a sice kvantitativní výzkum zaměřený na zjišťování postojů žáků, jejich formování a následné analytické zpracování a interpretaci výsledků považuji za velice přínosné, a tuto část studie lze posoudit jako poměrně kvalitně zpracovanou. Nicméně jisté nedostatky spatřuji zejména v diskusi s literaturou a v některých metodologických otázkách (zejm. výběru sledovaného vzorku žáků).

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 26. 3. 2013

RNDr. Martin Hanus, Ph.D.